

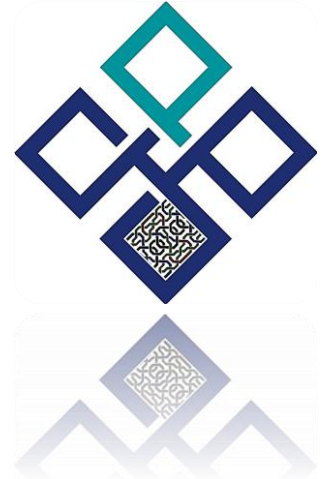
II. ORTADOĞU'DA SİYASET VE TOPLUM KONGRESİ

14-17 Ekim 2014
Sakarya - Türkiye

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ BİLDİRİ ÇAĞRISI

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi tarafından düzenlenecek olan *II. Ortadoğu'da Siyaset ve Toplum Kongresi*, 14-17 Ekim 2014 tarihinde Sakarya'da gerçekleşecektir. 2012 yılında düzenlenen ilk kongrenin üzerinden geçen iki sene boyunca Ortadoğu siyasetinde ciddi öneme sahip gelişmeler gerçekleşmiştir. Aşağıda detaylandırılacak olan kongrede bölgedeki siyasal ve toplumsal gelişmelere farklı perspektiflerden bakılması hedeflenmektedir.

Ortadoğu'da başlayan halk devrimleri en başında her bir ülkenin demokratik konsolidasyonu başta olmak üzere yeni bir bölgesel restorasyon fırsatı ortaya çıkarmıştı. Ancak zamanla kendi toplumsal ve siyasal iç dinamiklerinden etkilenmekten ziyade, her bir ülkede farklı değişkenler devreye girdi ve Arap Devrimleri başlangıçta vaat ettiği demokratik dönüşüm ve bölgesel stratejik restorasyon umudunu daha kötü bir tarihsel anlatıya çevirdi. Artık Yeni Ortadoğu'yu yeni oluşan teo-politik antagonizmalar, yeni çatışma biçimleri ve yeni var oluş hikayeleri etrafında tartışmak zorundayız. Yine de, devrimlerin başarısızlığında rol oynayan bütün aktörlerin çabalarına rağmen hemen hemen bütün bölge ülkelerinde mevcut siyasal ve toplumsal düzenler sarsıldı ve önemli bir dönüşüm imkanı ortaya çıktı. Diğer bir ifadeyle, Arap Devrimleri başta İslam dünyası olmak üzere birçok bölgesel ve küresel aktörü bütün unsurlarıyla yeni bir tarihsel meydan okumayla karşı karşıya bıraktı. Bu meydan okuma, Yeni Ortadoğu'da din-devlet ilişkilerinden sekülerizme, yeni toplumsal öznelliklerden yeni kimlik tahayyüllerine ve yeni diplomasiye kadar bir dizi kavramı, olguyu ve süreci yeniden düşünmeyi her zamankinden daha fazla gerekli kılmaktadır.

KONGRE BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Michael Mann
University of Colombia, Los Angeles
- Prof. Dr. Hamit Bozarslan
École des hautes études en sciences sociales
- Prof. Dr. Mehran Kamrava
Georgetown University
- Prof. Dr. Fawas A. Gerges
London School of Economics
- Prof. Dr. Hamid Dabashi
Columbia University
- Prof. Dr. Madawi Al Rasheed
London School of Economics
- Prof. Dr. Muhittin Ataman
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- Prof. Dr. Tayyar Arı
Uludağ Üniversitesi
- Prof. Dr. Kemal İnat
Sakarya Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehmet Ali Büyükkara
İstanbul Şehir Üniversitesi
- Doç. Dr. Burhanettin Duran
İstanbul Şehir Üniversitesi
- Dr. Thomas Pierret
University of Edinburgh
- Dr. Omar Ashour
University of Exeter
- Dr. Bobby S. Sayyid
University of Leeds

Arap Devrimleri'nin ardından Ortadoğu coğrafyası statükoların sarsıldığı ve bununla bağlantılı olarak iktidar mücadelelerinin yaşandığı bir süreç yaşamaktadır. Bölgedeki bu hareketlilik ve ortaya çıkan yeni durumlar neticesinde gerek politika belirleyiciler gerek de sosyal bilimciler Ortadoğu'daki toplumsal ve siyasal dinamikleri yeniden değerlendirme ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu kongre, Ortadoğu'da gerçekleşen güncel olaylar ve dönüşümlerle birlikte, bölge halklarına, toplumlarına ve siyasal yapılarına dair diğer birtakım ilgili fenomenleri de (Arap devrimleri, siyasal hareketler, devlet inşası, sivil-asker ilişkileri, demokratik siyaset, otoritenin sosyal meşruluğu, sosyal adalet, sosyal medya, yeni siyasal bilinç, ulusal self-determinasyon ve Ortadoğu'nun uluslararası siyasetteki konumu, dış politika) yeniden ele almak ve tartışmak amacıyla gözlemcileri ve öğrencileri davet etmektedir.

Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, kuruluşunun ilk yılında, bölgedeki yeni dinamikleri anlamamızı güçlendirmek için akademisyenleri, siyasi figürleri ve her kesimden aktivistleri panellere ve toplantılara davet etmektedir. Kongrenin dili simultane çevirileriyle birlikte Arapça ve Türkçe olacaktır. Ayrıca kongre boyunca gerçekleşecek tüm oturumlarda İngilizce panellerde yer alacaktır.

Kongrenin açılış konuşması **Prof. Dr. Michael Mann** tarafından yapılacaktır.

Konferansa katılımı kesinleşen diğer konuşmacılar arasında **Thomas Pierret, Omar Ashour, Fawas Gerges, Richard Falk, Khalil Al-Anani, Bobby. S. Sayyid, Michael Lüders, Madawi Al-Rasheed** ve **Hamid Dabashi** gibi Ortadoğu üzerine çalışmaları ile bilinen bilim insanları bulunmaktadır.

Kongreye katılım için en fazla 500 kelimelik bildiri özetlerinin, yazarların iletişim adresleri ve kısa özgeçmişleri ile birlikte, 30 Mayıs 2014 tarihine kadar middleeastcongress@gmail.com adresine gönderilmesi gerekmektedir. Kongre ile ilgili detaylı bilgi ve diğer duyuruları www.ormer.sakarya.edu.tr adresinden takip edebilirsiniz. Kongredeki tebliğlerin, aşağıda panel içeriklerinde belirtilen konular bağlamında olması talep edilmektedir.

1- Arap Devrimleri Nereye

Uzunca bir süredir baskıcı rejimlerce yönetilen Arap halkları 2011'in başından itibaren son yüzyılda bu coğrafyanın geçirdiği en önemli dönüşümün fitilini ateşlediler. Tunus, Mısır, Libya, Yemen ve Suriye'de devrimci dalgalar ilk etapta her ülkenin kendi iç dinamikleriyle şekillendi. Ancak zamanla özellikle Libya, Suriye ve Bahreyn'de devrim sırasında, Mısır'da ise devrim süreci sonrasında Arap halkları statükonun değişimine sıcak bakmayan dış aktörlerin müdahalesi ile karşılaştı. Buna rağmen hemen hemen tüm bu ülkelerde mevcut düzenler sarsıldı ve ciddi bir dönüşüm imkânı doğdu. Bu panelde Arap devrimlerinin tüm boyutlarıyla ele alınması planlanmaktadır. Özellikle devrimci hareketlerin geleceği, devrimin gerçekleştiği ülkelerdeki siyasal dönüşüm, devrimin devam ettiği ülkelerdeki durum ve isyanların henüz uğramadığı veya kısıtlı bir biçimde gerçekleştiği ülkelerdeki siyasal rejimlerin geleceği bu panelde tartışılacak konular arasındadır. Panel ayrıca şu sorulara ve konulara odaklanacaktır.

- Arap Devrimleri Kendi Yörüngesinde Kalabilecek mi?
- Bölgesel Bir Yeniden Yapılanma Arap Devrimleri ile Gerçekleşebilecek mi?
- Devrim Kuramları Ortadoğu'daki Halk Hareketlerini Nasıl Açıklar?
- Bölgesel ve Küresel Aktörlerin Arap Devrimlerine Yönelik Tutumları Nelerdir?
- Arap Devrimleri Sürecinde Türkiye'nin Politikasını Belirleyen Temel Unsurlar Nelerdir?

2- Suriye'de İç Savaş

Suriye'de devam eden ve uluslararası etkileri gündemden güne artan iç savaş Arap Devrimleri olarak adlandırılan sürecin en sancılı örneklerinden birisi haline gelmiştir. Yüzbinlerce Suriyelinin hayatını kaybettiği, milyonlarcasının da ülke içinde veya dışına göç etmek zorunda kaldığı iç savaş hem bölgesel hem de uluslararası sonuçlar doğurdu. İç savaş sadece Suriye il sınırlı kalmadı, hızla İran, Türkiye başta olmak üzere bölge ülkelerinin ABD ve Rusya gibi küresel güçlerin de dahil olduğu bir gelişmeye dönüştü. Suriye iç savaşının ülke içi, bölgesel ve küresel boyutlarının karşılaştırmalı bir şekilde ele alınması sorunun anlaşılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan panelde savaşın tarafları ve bunların temel motivasyonlarının neler olduğu, "çatışan tarafların söylemlerinde mezhepsel farklılıkların ne kadar belirleyici olduğu, "yaşanan büyük mülteci dalgasının bölgenin demografik yapısına orta ve uzun vadede nasıl etkileyeceği, gibi sorulara cevap aranacaktır. Panelde ayrıca Suriye'deki iç savaş farklı boyutlarıyla ele alınacak ve aşağıdaki soru ve konular etrafında çok boyutlu bir tartışma ortamı sağlanacaktır.

- Suriye İç Savaşının Tarafları
- Suriye İç Savaşı Ve Mezhepsel Cepheleşmeler
- Uluslararası Aktörlerin Suriye Politikası
- Uluslararası Hukuk ve Mülteci Sorunu
- Suriye İç Savaşında Propaganda ve Sosyal Medya

3- Askeri Darbe Sonrası Mısır ve Demokratik Dönüşümün İmkânı

Ortadoğu'nun en önemli ülkelerinden biri olan Mısır'da 2013 Temmuz'da gerçekleşen askeri darbe bölgede henüz filizlenmeye başlayan demokratikleşme için büyük bir kesinti olarak kabul edilmektedir. Bugün gelinen noktadan bakıldığında şu sorular çerçevesinde bir değerlendirme yapılması elzemdir: Halk ayaklanmalarının devrim açısından oluşturduğu domino etkisi askeri darbeye birlikte yeni bir anti-demokratik döneme kapı aralayabilir mi? Devrimden darbeye giden süreçte Mısır'da yaşanan siyasi mücadeleleri ve darbe sonrası yeni düzen arayışlarını ordu-siyaset ilişkisi bağlamında nereye oturabiliriz? Müslüman

Kardeşlerin demokrasi tecrübesine vurulan darbe Mısır'da İslami hareketler açısından yeni bir siyasi ve entelektüel sorgulamayı beraberinde getirir mi? Darbe karşıtlığı ve yanlılığı Mısır'ın sosyo-politik yapısı bağlamında nasıl okunabilir? Bu panelde, devrim öncesi iktidar biçimlerinin yeniden nüfuz etmeye çalıştığı, vesayetın ağırlığının arttığı ve demokrasi zafiyetinin yaşandığı Mısır'ın siyasal olarak "nereye" gittiği gibi soruların cevapları aranacaktır.

- Mısır'da Ordu-Siyaset İlişkisi ve Demokratik Konsolidasyon Sorunu
- Mısır'da İslami Hareketlerin Geleceği
- Darbenin Ardından Ortadoğu'da Yeni Dengeler
- Bölgesel ve Küresel Aktörlerin Mısır Politikası
- Toplumsal Hareketler ve Gençlik Örgütleri

4- İstikrar Arayışında Irak

2003 ABD işgalinden sonra Irak'ta öngörüldüğü gibi demokratik bir barış ortamına geçilememiştir. 2011 yılında ABD ordusunun Irak'tan çekilmesiyle işgal dönemi resmen bitmiş fakat bu sefer de Irak'ta iç güvenlik zafiyeti baş göstermiştir. 2013 yılı el-Kaide'nin Irak içerisindeki etkinliğinin zirveye ulaştığı ve 2008'ten bu yana Irak'ta şiddet sebebiyle yaşanan ölümlerin en fazla olduğu yıl olmuştur. İktidarı Şii bir çizgi izlemekle suçlayan Sünnilerin protesto gösterilerine başlaması Irak'ta mezhep gerilimini de tetiklemiştir. Bu gösterilerin Maliki hükümeti tarafından güç kullanılarak bastırılmaya çalışılması, siyasi sorunları güvenlik sorunu haline getirmiş ve istikrarın önündeki engellerden biri olmuştur. Ayrıca kuzeydeki Kürt Yönetimi ile Bağdat Hükümeti arasındaki anlaşmazlıkların gerginlik boyutuna taşınması Irak'ta istikrarın uzun bir dönem daha sağlanma olasılığının zorluğunu gözler önüne sermektedir. Bu panelde aşağıdaki konu başlıkları etrafında bir tartışma yürütülecektir.

- Arap Baharı ve Irak'a Etkisi
- Irak El-Kaidesi'nin Irak'ın Siyasi, Toplumsal Ve Ekonomik Yapısına Etkisi
- Irak'ta İstikrarın Önündeki Engeller
- Irak İç Siyasetinin Geleceği
- Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi ve Merkezi Hükümet Arasındaki Problemler

5- Yeni Ortadoğu'da İsrail

Arap devrimlerinin başlamasından bu yana yeni bir Ortadoğu'dan bahsedilmektedir. Yeni Ortadoğu'da kartlar bir anlamda yeniden karılmakta ve tüm bölge ülkelerinde sosyo-politik bir dönüşüm yaşamaktadır. Bu dönüşümden en fazla etkilenecek ülkelerin başında gelen İsrail -eski denklemin bir parçası olarak- Yeni Ortadoğu'daki gelişmeleri büyük bir tehdit algısı çerçevesinde okumaya devam etmektedir. Bu algı İsrail'in güvenlik politikalarını ve statükoyu koruma isteğini körüklemekte ve değişimi yaşayan bölge ile arasındaki uçurumu daha da derinleştirerek yalnızlaştırmaktadır. Bu çerçevede bu panelde aşağıdaki gelişmeler ışığında İsrail'in Yeni Ortadoğu'daki yeri tartışılacaktır.

- Arap Devrimlerinin Filistin ve İsrail'e Etkileri
- İran-ABD İlişkilerinin Yeni Halinin İsrail'e Etkisi
- Mısır'daki Askeri Darbenin ve Suriye İç Savaşının İsrail'e Olası Etkileri
- Devlet-Dışı Aktörler (Hamas-Hizbullah) ve İsrail
- Arap Devrimleri Bağlamında İsrail'deki İç Gelişmeler Nasıl Değerlendirilebilir

6- İran Dış Politikasında Yeniden Yapılanma

Haziran 2013 seçimlerini kazanarak Cumhurbaşkanı olan Hasan Ruhani ile birlikte İran, iç ve dış politikada yeniden yapılanmaya gideceğinin işaretlerini vermektedir. Bu çerçevede bir taraftan bölge devletleriyle güven tazelemeye ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmaya çalışırken, diğer taraftan başta ABD olmak üzere Batı'yla yakınlaşma politikası izlemektedir. Ancak İran iç siyasetinde bu dış politika açılımına karşı olan kesimlerin de oldukça etkin oldukları hatırlanırsa bu açılımın nasıl şekilleneceği, kalıcı olup olmayacağı ve kalıcı olursa bölgeyi nasıl etkileyeceği soruları önem kazanmaktadır. Bu panelde aşağıdaki konuların tartışılması hedeflenmektedir:

- İran Dış Politikasında Yeniden Yapılanma
- Değişen İran-ABD İlişkileri
- Ruhani Liderliği ve Ortadoğu Sorunları
- İran ve Arap Devrimleri
- İran'ın Bölgesel Aktörlerle Olan İlişkileri

7- Türkiye-Ortadoğu İlişkileri

Ortadoğu bölgesinin önemli aktörleri arasında yer alan Türkiye'nin bu bölgeye yönelik politikaları hem Ortadoğu'nun hem de Türkiye'nin geleceğinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bölgenin en büyük ekonomik gücü olan Türkiye, son dönemlerde Ortadoğu bölgesine daha fazla ilgi göstermeye başlamıştır. Ankara'nın bölgedeki gelişmeleri doğrudan etkilemeye yönelik bu tutumu gerek Türkiye içerisinde gerekse Ortadoğu bölgesinde Türkiye'nin ekonomik, askeri ve diplomatik kapasitesinin sınırları konusunda önemli bir tartışma başlatmıştır. Mısır, Suriye ve Tunus gibi ülkelerde demokratik hareketleri destekleyen Türkiye bu ülkelerdeki otokratik yönetimlere destek veren diğer bölgesel aktörlerle karşı karşıya gelmiştir. Bu durum Ankara'nın 2010 yılına kadar yürüttüğü arabulucu/kolaylaştırıcı rolünü zora sokmuş ve Türkiye'yi sorunların tarafı haline getirmiştir. Bu panel aşağıdaki konulara odaklanacaktır:

- Türkiye'nin Ortadoğu Siyasetinin Ekonomi-Politiği
- Arap Devrimlerinin Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkileri
- İran Nükleer Sorunu ve Suriye İç Savaşı Gölgesinde Türkiye-İran İlişkileri
- Mısır Darbesi Gölgesinde Türkiye-Suudi Arabistan İlişkileri
- Ortadoğu'da İslamcı Aktörler ve Türkiye

8- Din ve Toplum

Ortadoğu kökenli dinlerin mensupları neredeyse dünyanın yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Tarih içerisinde bu dinler kendi içlerinde de bölünmeler yaşamış, çeşitli mezheplere, tarikatlara, cemaatlara, gruplara ayrılmış ve neticede farklı dengeleri gözetten farklı yapılar ortaya çıkmıştır. Bu panelde cevap bulunmaya çalışılan sorular arasında şunlar yer almaktadır: Ortadoğu'da farklı inanca sahip dindarların ittifak edecekleri ortak dini değerler güvenlik bağlamında dini fundamentalizmin önüne nasıl geçirilecektir? Dini cemaatler bölge siyasetinde ne kadar etkinler? Ortadoğu dini referanslı siyasal partiler tarafından yönetilmeye ne kadar hazırdır? Din eksenli politika Ortadoğu'da ne anlam ifade etmektedir? Panelde ele alınacak konular şu bağlamdadır:

- Ortadoğu'da Toplumsal Düzenin Sağlanmasında Dinin Rolü
- Ortadoğu'da Politik ve A-Politik Cemaatler, Dini Örgütler

- Ortadoğu'da Dini Fundamentalizm
- Ortadoğu'da Dini Hoşgörü ve Ayrımcılık
- Ortadoğu'da Mezhepçilik ve Sosyo-Politik Uzantıları

9- Ortadoğu'nun Ekonomi Politikği

Tarih boyunca dinsel, ekonomik ve politik açıdan dünyanın en önemli bölgelerinden biri olan Ortadoğu coğrafyası günümüzde de yeraltı kaynakları ve jeopolitik konumu nedeniyle önemini korumaktadır. Bölgede yaşanan gelişmelerin ve bunların dünyadaki yansımalarının iyi anlaşılması için bu bölgenin ekonomik özelliklerine ve siyasi gelişmelerin ekonomik arka planına bakılması gerekmektedir. Arap Devrimlerinin yaşandığı birçok Arap ülkesinde halklar, liderlerinin baskıcı uygulamalarından rahatsız olmanın yanında yoksulluk, ülke kaynaklarının adaletsiz dağılımı, ekonomik kalkınmanın yetersizliği ve işsizlik gibi sorunlardan şikayet ederek ayaklanmışlardır. Nitekim devrimlerin başlangıç noktası olan Tunus'ta, isyanın çıkış noktası ekonomik gerekçelerle olmuştur. Bu nedenle bölge içi dinamiklerin ve iç-dış politika ilişkisinin ekonomi temelli okumaları bize sorunların tahlilinde farklı bir pencere açacaktır.

- Ortadoğu'da Ekonomi-Politik Rekabet
- Dünya Enerji Kaynakları Açısından Ortadoğu'nun Ekonomi Politikği
- Devrimlerin Sosyo-Ekonomik Boyutu
- Büyük Güçlerin Bölgeye Dönük Ekonomi Politikaları
- Arap Devrimleri Sonrasında Bölge Ülkelerindeki Ekonomik Durum

10- Ortadoğu'da Siyasal Sistem ve Sorunları

Ortadoğu'da var olan siyasal ve yönetsel yapıları ve bu yapılarla toplum arasındaki dinamikleri siyasal gelişmeler açısından çeşitli boyutları bir analize tabi tutmak gerekmektedir. Ortadoğu'da son birkaç yıl içinde yaşanan kriz ve dönüşümlerin temel belirleyici alanını ve izdüşümünü, devletler, siyasal sistemler ve demokratikleşme konuları oluşturmaktadır. Özellikle, İslam ve demokrasi arasındaki ilişkinin teorik bir tartışmanın nesnesi olduğu göz önüne alındığında Arap devrimleri sonrasında ortaya çıkan demokratik talepler üzerinden teori-pratik ilişkisinin yeniden sorgulanması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla bugün Ortadoğu siyasetini belirleyen siyaset ve toplum arasındaki ilişkiler, modernleşme ve demokratikleşme süreçleri, yönetim sistemleri ve devlet rejimleri, bürokratik yapı ve kurumlar gibi konular bu panel başlığında tartışmaya açılacaktır:

- Teoriden Pratiğe İslam Ve Demokrasi
- Siyasal Miras ve Siyasal Kültür
- Siyasal Yapı ve Kurumlar
- Toplumsal Siyasallaşma, Siyasete Katılım ve Sınırlar
- Sivil-Asker İlişkileri

11- Ortadoğu'nun Demokrasi Sorunu

Bugün "demokrasi" kavramını kullanmayan bir siyasal hareketten bahsetmek imkânsızdır. Ortadoğu'da yaşanan devrimler, darbeler, isyanlar ve çatışmalar demokrasi kavramını Ortadoğu coğrafyasında yeniden düşünmeyi zorunlu hale getirmektedir. Batılı bir kavram olan demokrasi, günümüz Ortadoğu'sunda nasıl bir anlam kazanabilir? "Demokratikleşmeyen" Ortadoğu ülkelerine uygulanabilecek bir reçete midir yoksa Ortadoğu'nun siyasal dinamiklerini şekillendiren ekonomik kaynaklar dinler ve mezhepler,

kronik çatışmalar, kamplaşmalar veya silahlı örgütler ekseninde farklı bir demokrasi yorumu ortaya koymak mümkün müdür? Demokrasiyi, güvenlik, barış ve hoşgörü inşa edecek bir siyasal dönüşümle gerçekleştirme projesinde siyasal aktörlerin tutumları nereye tekabül etmektedir? Şüphesiz ki, demokrasinin konsolidasyonu Ortadoğu için hem barış ve huzurun tesisi anlamına gelecek hem de Ortadoğulu aktörlerin iradelerine dışarıdan müdahalenin önünü kesecektir.

- Ortadoğu'da Demokrasinin Yeniden İnşası
- Demokratikleşme ve Siyasal Aktörler
- Demokratikleşmenin Önündeki Engeller
- Arap Baharının Demokratikleşmeye Etkileri
- Ortadoğu'nun Toplumsal Yapısı ve Demokrasi

